

PŘÍBĚH ZLATÉ STOKY

500 let
jedinečného díla
Štěpánka Netolického

Acta

1 In nomine domini Amen. Nos Petrus de Rožmberka, opat Jan s konventem třeboňského kláštera a obec města Třeboně uzavírají
2 dohodu o odměnách pro Břilické za pozemky zatopené městskými a klášterními rybníky, o stokách
3 vedených na rybníky u Břilic a mosty přes ně, o stavbě a udržování Zlaté stoky u rybníka Kaňova
4 a Nového dvora a o dalších souvisejících záležitostech. (SOA Třeboň, Vs Třeboň, sign. IA 1P No 3c,
5 inv. č. 146, 6. 9. 1518)

Petr z Rožmberka, opat Jan s konventem třeboňského kláštera a obec města Třeboně uzavírají dohodu o odměnách pro Břilické za pozemky zatopené městskými a klášterními rybníky, o stokách vedených na rybníky u Břilic a mosty přes ně, o stavbě a udržování Zlaté stoky u rybníka Kaňova a Nového dvora a o dalších souvisejících záležitostech. (SOA Třeboň, Vs Třeboň, sign. IA 1P No 3c, inv. č. 146, 6. 9. 1518)

PŘÍBĚH ZLATÉ STOKY 500 LET JEDINEČNÉHO DÍLA ŠTĚPÁNKA NETOLICKÉHO

**Dům Štěpánka Netolického
Masarykovo náměstí 89/I
Třeboň
10. 6. – 18. 9. 2018**

Třeboň si v roce 2018 připomíná pětisté výročí od dokončení Zlaté stoky, geniálního vodního díla Štěpánka Netolického. Zlatá stoka tvoří páteř třeboňské rybníční soustavy, přivádí živou vodu do rybníků a vytváří ideální podmínky pro chov ryb. Po staletí měla však i další neméně důležité využití – fungovalo na ní téměř dvacet vodních mlýnů, zásobovala město pitnou vodou a sloužila pro plavení dřeva. Zlatá stoka však není zdaleka jen technickým dílem. Během svého půltisíciletého trvání musela mnohdy překročit svůj původní účel. Zajímá Vás, na co ji potřebovala rakouská dráha? K čemu její vody využíval pivovar? Proč ji milovali i proklínali místní obyvatelé? Neprozrazujme ale všechny její příhody. Ty Vám Zlatá stoka bude vyprávět sama v domě svého tvůrce...

Výstavu připravilo Město Třeboň ve spolupráci se Státním oblastním archivem v Třeboni a Rybářstvím Třeboň Hld. a.s.

**FUNKCE
ZLATÉ STOKY**

- Zabezpečuje cirkulaci vody mezi jednotlivými rybníky na Třeboňsku.
- Okysličuje vodu a stará se o výměnu živin, které jsou nezbytné pro chov ryb.
- Po celý rok přivádí dostatek vody pro sádky, doplňuje vodu v rybnících, ale zároveň ji v době výlovu odvádí.
- V zimě je stoka výjimečná tím, že voda přiváděná do rybníků je okysličená a umožňuje přežití ryb pod ledem.
- **Hloubka:** průměrně cca 1 m díky silným nánosům na dně
- **Průtok:** 1 m³/s (kapacita koryta 3 m³/s)
- **Spád:** 32,51 m včetně 5 spádových stupňů
 - Opatovický 5,2 m
 - Příkopský 2,11 m
 - Záblatý 4 m
 - Ponědražský 1,8 m
 - Horusický 6,5 m
- Po odečtení těchto spádů zůstává 12,9 m na celou délku stoky – průměrný sklon koryta je tedy 0,0285 %.
- Krátce po napojení na Lužnici jsou nasažena na koryto 4 dřevěná stavidla pro regulaci průtoku stoky.

TECHNICKÉ PARAMETRY

- **Název:** Strůha, Landštejnská strůha, Stoka, Zlatá stoka, Goldenbach
- **Délka:** dle CEVT 49,263 km
- **Začátek:** řeka Lužnice 116,8 km, nad jezem Pilař u Majdaleny – 442 m n.m.
- **Konec:** řeka Lužnice 77,9 km, pod Horusickým rybníkem u Veselí nad Lužnicí – 410 m n.m.
- **Šířka:** 4–8 m v lichoběžníkovém profilu
- Práh stavidla je 439,965 m n.m.
- Plocha napájených rybníků je 2689 ha.

Propust do Rožmberka u rybníka Kaňov

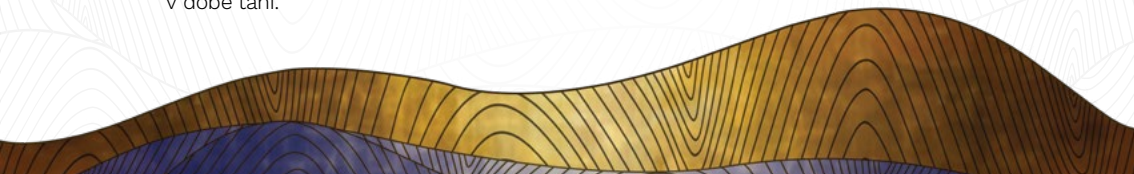
**POČÁTKY
ZLATÉ STOKY**

NEŽ SE ZRODILA ZLATÁ STOKA...

- Archeologické výzkumy dokládají, že se na území dnešního rybníka Opatovický nacházelo první osídlení na Třeboňsku. Jednalo se o ves Presník (Přesník, Březník nebo také Brezník). Později se v těchto místech objevuje ves Opatovice.
- Kolem roku 1240 daruje polovinu obce Presník Vítek z Klokot cisterciáckému klášteru ve Světlé (Zwettl).
- Cisterciáci pravděpodobně na tomto území založili hospodářský dvůr. Současně započali s přeměnou a kultivací bažinaté a lesnaté krajiny.
- Cisterciáci jsou známí jako zdatní stavitelé vodních systémů. Dokáží dovést vodu ke svým klášterům i na velkou vzdálenost a jsou jedni z prvních, kteří umějí využít energii vody k hospodářským účelům.
- Přivedení vody z řeky Lužnice směrem k Presníku je jejich dílem. Třeboň měla zdroj vody v té době v korytě Spolského potoka. Ten dnes napájí rybník Svět, který chrání město před jeho divokou vodou v době tání.

LANDŠTEJNSKÁ STRŮHA

- V archívních pramenech se objevuje název „strůha“ nebo „příkop“. Příkladstek Landštejnská pochází z dob, kdy třeboňské panství od Landštejnů koupili Rožmberkové.
- První písemná zmínka o tomto kanále pochází z roku 1367. Bratři Petr, Jošt, Oldřich a Jan z Rožmberka prodávají třeboňskému měšťanu Merklovi řečenému Landerovi dvůr a mlýn v Opatovicích s jezem a stokou z Lužnice.
- Po založení augustiniánského kláštera se Zlatá stoka a polovina vsi Opatovice opět dostává z rukou Rožmberků do majetku kláštera.
- Stoka v polovině 15. století pohaněla pilu, pět mlýnů, sloužila k plavení dřeva a napájela dva rybníčky v místě dnešního Opatovického rybníka.

**ZLATÁ STOKA
A TŘI SLAVNÍ
RYBNÍKÁŘI**

ŠTĚPÁNEK NETOLICKÝ

(1460–1538/39)

- V roce 1505 se stal Štěpánek Netolický hlavním rybníkářským hejtnanem a fišmistrem v Třeboňi.
- V té době dokončil návrhy na novou rybníční soustavu „na pláni Třeboňské“, čímž vyvstala potřeba přivést do rybníční soustavy více „živé“ vody – původní strůha totiž neměla dostatečný průtok a tekla skrze lesy s rašeliništi, kde nabírala „mrtvou“ (kyselou a málo okysličenou) vodu, která byla nevhodná pro chov ryb.
- Štěpánek se rozhodl využít již existující strůhu, rozšířit ji, přivést do ní více vody z Lužnice a protáhnout ji dále severně od Třeboňe, celou třeboňskou pávní.
- Se stavbou Zlaté stoky začal Štěpánek v roce 1506 a dokončil ji v roce 1518.
- Při stavbě se ne vždy setkal s pochopením místních obyvatel, přes jejichž pozemky stoka protékala. Povzdechl si například, že by bylo snazší prosadit stavbu mostu v Břilicích, kdyby ho tam-

ní obyvatelé sami chtěli: „Kéž by Břilický mostov přes ten příkop, kterýž jde od města Třeboňe k Káňovu, na svých gruntech potřebovali.“

- Vrchnost však byla vstřícná a měnila zatopené pozemky za nové a majetek byl do-
rovnáván i několik let po dostavbě stoky:

1518 – Náhrada klášteru za zatopené pozemky při stavbě Opatovického rybníka a Zlaté stoky.

1520 – Dohoda mezi Petrem z Rožmberka na jedné straně a na straně druhé s Ladislavem a Jiřím ze Šternberka, Rožmberkům se povoluje stavba Zlaté stoky přes ponědražské grundy.

1525 – Jindřich z Rožmberka postupuje klášteru dva rybníky – Tobolky u Brané a V Toušti u Přeseky za dva klášterní rybníky u Opatovic.

JAKUB KRČÍN

(1535–1604)

- Od roku 1569 byl Jakub Krčín regentem rožmberských panství a zasloužil se o jejich hospodářský rozkvět.

- Při budování rybníka Nevděk (Svět) zrušil v Třeboni Svinenské předměstí a přeložil tok Zlaté stoky z jihu a jihozápadu města na východ – dnes tedy vede kolem města.
- Krčín také využil Zlatou stoku pro napájení vodního příkopu kolem města. Praviděpodobně přitom vycházel z nedokončených plánů Štěpánka Netolického.
- Potřeboval více vody pro své nové rybníky, přebudoval proto jez na Lužnici, aby zvýšil průtok vody ve Zlaté stoce.
- Za jeho působení byly vybudovány či přestavěny některé původní mlýny, které leží na Zlaté stoce – Opatovický v Třeboni, Záblatý a Podhrázský pod Horusickým rybníkem.

JOSEF ŠUSTA

(1835–1914)

- Josef Šusta působil jako ředitel třeboňského panství za Jana Adolfa II. ze Schwarzenbergu a jeho syna Adolfa Josefa ze Schwarzenbergu.
- Věnoval se hospodářskému chovu sladkovodních ryb, zavedl celou řadu inovací, zabýval se především kaprem a jeho

výživou – jeho poznatky o chovu sladkovodních ryb jsou dodnes velmi ceněny.

- Šusta si Zlaté stoky vážil po technické stránce, domníval se však, že její význam pro rybníční hospodářství je přeceňován: *„Význam třeboňské Zlaté stoky se přeceňuje, z technického hlediska si zaslouží toto dílo z dávné doby pochvalné zmínky, ale ten rozsáhlý vliv na rybníční hospodářství, který je mu ne zřídka připisován, mu nepřísluší. K završení dřívějších i vlastních výtvořů ve stavbě rybníků, a obávaje se o ně z hlediska zásobování více než bylo nutné, vedl Štěpánek Zlatou stoku okolo hlavních velkých rybníků Velký Tisý a Koclířova potom okolo Záblatého a Ponědraže, Bošilce a konečně okolo svého nádherného Horusického neboli Veselského rybníka. Poměrně malá kapacita tohoto kanálu a na něm umístěných mlýnů, které byly dříve v dědičném pachtu a nyní v cizím vlastnictví, činí jeho poslání v případě skutečné potřeby silně iluzorním. Naštěstí ukázaly učiněné zkušenosti, že postranní srážkové oblasti, na jejichž závěru jsou tyto rybníky umístěny a jež je bezprostředně zásobují vodou, přeci jen zpravidla působí vydatněji, než se možná původně předpokládalo. Jejich voda je nadto čistší než voda Zlaté stoky [...]. Pro zemědělské účely, zejména pro zavodňování luk, stejně jako pro plavení dřeva, se jeví Zlatá stoka jako velmi výhodná.“*

Der Herrschafftliche Wald
 Omraska.

1698

Stavist bei Neben von Markt
 Omraska bei Trebon

1	Ein Stück von dem Wald	28
2	Ein Stück von dem Wald	27
3	Ein Stück von dem Wald	26
4	Ein Stück von dem Wald	25
5	Ein Stück von dem Wald	24
6	Ein Stück von dem Wald	23
7	Ein Stück von dem Wald	22
8	Ein Stück von dem Wald	21
9	Ein Stück von dem Wald	20
10	Ein Stück von dem Wald	19
11	Ein Stück von dem Wald	18
12	Ein Stück von dem Wald	17
13	Ein Stück von dem Wald	16
14	Ein Stück von dem Wald	15
15	Ein Stück von dem Wald	14
16	Ein Stück von dem Wald	13
17	Ein Stück von dem Wald	12
18	Ein Stück von dem Wald	11
19	Ein Stück von dem Wald	10
20	Ein Stück von dem Wald	9
21	Ein Stück von dem Wald	8
22	Ein Stück von dem Wald	7
23	Ein Stück von dem Wald	6
24	Ein Stück von dem Wald	5
25	Ein Stück von dem Wald	4
26	Ein Stück von dem Wald	3
27	Ein Stück von dem Wald	2
28	Ein Stück von dem Wald	1

Jedno z nejstarších barevných zobrazení Zlaté stoky na mapách z roku 1689. Je to část stoky před městem Třeboní u dvora obora a starých městských sádek. (SOA Třeboň, Vs Třeboň, Mapy a plány, sign. IA No 7, inv. č. 9, 1518; z roku 1698)

**PRŮBĚH
STAVBY
OD ROKU 1506**

- Původní koryto strůhy bylo Štěpánkem Netolickým rozšířeno, v některých místech bylo potřeba jej zpevnit zevnitř – většinou vymazáním jílem a použitím hatí.
- Bylo také nutné zabránit sbíhání rašelinných přítoků do Zlaté stoky. Byly buď přehrazeny, nebo vedeny různými akvadukty.
- Nejdůležitější však bylo vystavět větší jez na Lužnici. Břeh nad jezem byl navýšen, aby nedocházelo k rozlévání vody do okolí, a nový jez byl postaven z klád vsazených do břehu. Tak Štěpánek dostal více vody do Zlaté stoky.
- Štěpánek se také rozhodl přeložit původní tok strůhy od vsi Opatovice pod nově budovanou hráz Opatovického rybníka. Podařilo se mu to tak dokonale, že na jižní straně hráze je rybník stokou napájen a na severní straně je do ní odvodňován.
- U Třeboně musel vyřešit křížení se Spolským potokem. Ten svedl do stoky a kus dále po toku tento potok vypouštěl směrem do míst dnešního rybníka Rožmberk, kde vtékal do řeky Lužnice. Dnes je v místech křížení vybudován akvadukt (Spolský potok podtéká Zlatou stoku).
- Stoka pokračovala dále kolem nově budovaného rybníka Káňov.
- V okolí Lomnice nad Lužnicí bylo nutné dostat stoku pro udržení spádu na celém toku nad terén tzv. sedláním. Byly budovány hráze nad terénem, kterými byla voda vedena. (Nejvíce je to patrné v okolí Lomnice nad Lužnicí, Ponědraže a u Horusického rybníka, na místě zvaném Hovízna.) Stoka se musela vyhybat již hotovým rybníkům: Velký Tisý, Koclířov, Dvořiště, Oplatil (Záblatský), Bošilecký, Ponědražský a Horusický. Některé byly díky dostatečnému přísunu vody ze Zlaté stoky zvětšeny a jiné do ní byly odvodněny.
- Pod Horusickým rybníkem se Zlatá stoka spojuje s Bukovským potokem, který vytéká z Horusického rybníka, a společně pokračují zpět do řeky Lužnice, kam se vrací před Veselím nad Lužnicí.
- Vodu ku svému prospěchu začala využívat města v blízkosti Zlaté stoky, dokazují to žádosti k vrchnosti o povolení odběru vody ze stoky Lomnici nad Lužnicí.
- Rožmberský kronikář Václav Březan celé dílo popsal takto: *„Byl těch časů Štěpánek fišmistr panství třeboňského, rodilý z Netolic, jehož původem velmi to panství na rybnících zlepšeno. Ten vy-*

měřil tok té strouhy, neb stoku, kterouž po panství tom až podnes voda živá na rybníky velmi platně, od Třeboně počna, až do Horusickýho rybníka vede se a za mnoho vážiti se může. Nebo před lety do rybníkův vody míti nemohli a zimním časem ryby pod ledy dusily se, aneb k prohlubním se zdvihaly. Proto velikými milostmi Štěpánek od pana vladaře předně osvobozen, k tomu rolím, lukami, zahradami, rybníky i jinými grunty obdařen. Páni potomní vladaři, pan Jan Strakonický i pan Vilém ráčili mu těch výsad potvrditi.“

- Zlatou stoku měli na starost baštýři, jimž byly svěřeny nově vznikající rybníky. Dbali na to, aby stoka byla chráněna a udržována, hlídali, aby nedošlo k poškození hráze prorážením k odběru vody nebo rozebírání zeminy.
- Vrchní dozor nad Zlatou stokou měl fišmistr v Třeboni.

ČÍM A JAK SE STAVĚLO?

- Základními měřicími nástroji při stavbě Zlaté stoky byly průhledítko, krokvice, sáhovka a provazec.

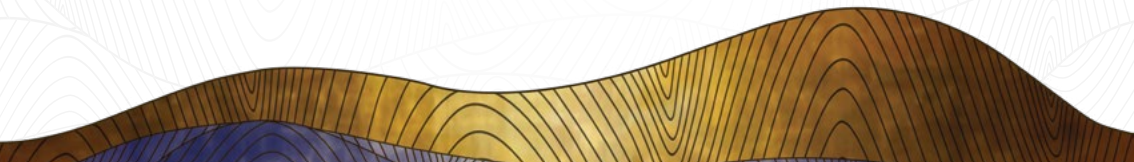
- Vpředu, i přes důkladná měření, pracovali zkusmo kopáči podle přirozeného sklonu krajiny a zjišťovali přesné místo budování stoky. Pak se pomalu táhla hlavní skupina poddaných, kteří byli k výstavbě přizváni.

- Z nářadí se používaly lopaty, krumpáče, kolečko a dvoukolová kára.

- Terén byl zarovnávan beranem, s nímž se tlouklo do kypré hlíny, aby se spojila, zpevnila a lépe zamezila prosakování. V širších místech byly využívány pro dusání povozy tažené voly.

- Pracovalo se především po polních pracích během podzimu do brzké zimy, mnohdy i celou zimu.

- Vrchnost platila poddaným za práci 3 až 5 grošů denně, k tomu chléb, pivo, někdy i maso. Někteří plnili práci na stavbě svou robotní povinností. Stoka měla v budoucnu sloužit i jako pohon pro vodní mlýny, k plavení dřeva či jako zdroj pitné vody.

Hloubené koryto u Smržova

Nasedláni Zlaté stoky v Ponědraži

**JEZ PILAŘ:
POČÁTEK
ZLATÉ STOKY**

- Jez Pilař na řece Lužnici je v archivních pramenech dohledatelný také jako Na Domišti, Za púšťí sv. Máří Magdaleny, U sv. Máří Magdaleny či U Rybáka.
- Současný název Pilař je odvozen od pily, která ležela na jezu.
- Jez slouží pro vzdutí vody na řece Lužnici, čímž dochází k nahánění vody do Zlaté stoky, a tím na něm závisí celá rybníční soustava.
- První písemná zmínka o jezu na Lužnici je v kupní smlouvě z roku 1367 mezi bratry z Rožmberka a měšťanem Merklemlanderem.
- Původní jez byl dřevěný, dřevo však podléhalo rychlé zkáze, a tak musel být v průběhu následujících let několikrát opraven a přestavován. Později byl jez předělán na dřevokamenný a z roku 1674 se nám dochovala zpráva o jeho opravě poté, co byl poškozen mrazem a plavením dřeva.
- V roce 1817 došlo k výstavbě nové pily, která byla v roce 1844 přestavěna a sloužila až do roku 1906.
- V době zrušení pily byl jez široký 21,2 m. Pro plavení vorů byla na boku jezu nechána při levém břehu propust široká 4,6 m.
- Původní dřevokamenný jez byl v roce 1930 nahrazen zděným jezem z kamenných kvádrů. Kolaudace stavby jezu proběhla 15. října 1930 se schválenou kolaudační částkou 826 966 Kč oproti původním 460 000 Kč.
- Ještě před samotnou stavbou jezu se v roce 1927 rozhořel spor mezi Ředitelstvem státních lesů a statků v Třeboni na jedné straně a Radou města Třeboně a mlynářů na Zlaté a Mlýnské stoce na straně druhé. Ředitelství po nich požadovalo, aby přispěli přiměřenou částkou na stavbu jezu, jelikož ze Zlaté stoky mají užitek. Mlynáři tedy v roce 1929 věnovali částku 1000 Kč.
- Jez Pilař se řadí k nejnebezpečnějším jezům na českých řekách – není sjízdný a vzhledem k jeho výšce a profilu se pod jezem tvoří nebezpečný vodní válec.

*Začátek Zlaté stoky
nad jezem Pilař v Majdaleně*

**MLÝNSKÁ
STOKA**

- Mlýnská stoka je ve své podstatě mlýnským náhonem, který vede vodu ze Zlaté stoky na obecní rybníky a mlýny nad Třeboní.
 - Přesná doba jejího vzniku není známá, ale dle archivních pramenů je pravděpodobné, že existovala již kolem roku 1519, kdy jsou zmiňovány rybníky za Dlouhým mostem (Na Kopečku), na které již bylo nutné vést vodu.
 - Domněnku by dosvědčovala i listina z 3. listopadu 1519, kterou byly Štěpánkovi darovány rybníky v místech za Dlouhým mostem. Ten by si zajisté ohlídal vedení vody na své rybníky.
 - Stoka je s určitostí potvrzena v privilegiích Viléma z Rožmberka z 12. února 1580.
 - Z pozdějších let se dochoval zápis o stavební úpravě tzv. Hrdla na Zlaté stoce u Majdaleny, odkud vychází obecní stoka.
 - V roce 1814 došlo k dohodě mezi správu panství a třeboňskou obcí, aby i v případě povodně na Zlaté stoce bylo dodáváno dostatečné množství vody do Mlýnské stoky u tzv. Hrdla, které bylo potřebné pro obecní mlýn a rybník. Tato dohoda byla znovu potvrzena v letech 1845 a 1859.
 - Ke kolísání dodávek vody do Mlýnské stoky docházelo i v pozdějších letech, jak vyplývá z různých stížností obce i samotných mlynářů.
 - Několikrát došlo i k úplnému zastavení přítoku vody kvůli technickému stavu jezu u tzv. Hrdla. Například v roce 1940 obec žádá o zvýšení prahu ve dně Zlaté stoky v těchto místech, případně položení nových výtokových rour.
 - Samotná Mlýnská stoka prošla dle archivních pramenů pouze jednou větší stavební úpravou po roce 1976, kdy byl budován obchvat města, a stoka je od té doby vedena skrze akvadukt nad touto silnicí.
- Voda z Mlýnské stoky sloužila k mnoha účelům:**
- Napájela městské rybníky vodou a poháněla obecní mlýny.
- V Třeboní fungovala pazderna – místo pro zpracování lnu, sušení a roztlučení stonků na vlákno. Voda sloužila pro namáčení lnu a pro pohon roztloukacího stroje.
- Byla zde také Borkovna – tříslovina, která zpracovávala přírodní tříslu, prostředek získávaný z mleté kůry stromů, jež byl důležitou ingrediencí pro koželuhy při činění kůží. Voda sloužila pro máčení kůry a pro pohon mlecího stroje.

Mlýnská stoka byla také zdrojem pitné vody pro město.

Obec plavila po stoce dřevo od roku 1839 z Majdaleny do svého dřevního skladu Na Kopečku.

MLÝNY NA MLÝNSKÉ STOCE

KOSTEČKŮV MLÝN

- Na místě Kostečkova mlýna stála původně Borkovna. Název Borkovna odráží skutečnost, že předchůdkyní pozdějšího mlýna byla stoupa na drcení kůry stromů (borek, borka) pro výrobu třísla, nezbytného pro koželuhy. Odtud také koneckonců pochází jméno blízkého rybníka – Stupský.
- Tato obecní tříslová stoupa byla v roce 1710 prodána do dědičného nájmu třeboňskému koželuhovi Antonínu Reiterovi s povolením zbudovat zde i mlýn.
- Stavba se postupně rozrůstala, takže v roce 1871 je již uváděna s popisem: „[...] hlavní stavení Borkovny o výměře 80 čtverečních sáhů (cca 288 m²) a další prodloužení téhož stavení, které se na dvakrát stalo (302 m² a 76 m²), dvě kolny, zahrada k Borkovně patřící. [...]“
- V průběhu druhé poloviny 19. století bylo rozšiřováno mletí na úkor tříselné stoupy a postupně, především ke konci 19. století, byl mlýn částečně modernizován.
- Majiteli byli Čeněk Knapp, Václav Hejda, Vojtěch a Terezie Košákoví, Emanuel a Juliana Honsovi, František a Marie Filišteinovi, Jan a Anna Raifovi a od roku 1934 pak František a Anna Kostečkovi.
- V lednu 1949 vyživovací komise při ONV Třeboň nechává mlýn uzavřít pro politické postoje Kostečky a zanedbaný stav mlýna: „[...] pro naprosto záporný poměr pana Kostečky k lidové demokratickému zřízení a proto, že budova a zařízení mlýna jest ve zchátralém stavu, takže prakticky nemůže býti mlýn uveden do provozu. [...]“

- V roce 1985 prodává dcera pana Kostečky mlýn manželům Ondřichovým (kteří realizovali některé stavební úpravy), v roce 1998 objekt (již se zcela zničeným vybavením mlýnice) kupují manželé Venerovi.
- Dnes je využíván jako Penzion U sv. Víta

JINDRŮV MLÝN

- O možnost založení vlastního mlýna měšťané dlouho žádali (již za Rožmberků v roce 1591 a později za Švamberků roku 1615).
- Výstavba byla povolena až v roce 1647 císařem Ferdinandem III. (spolu s mlýnem v Lomnici). Povoleno byl mlýn o jednom složení a jedné stoupě postavený na vlastní náklady obce.
- Nejstarší doložený mlynář byl Jiřík Ryneš s ženou Salominou, v roce 1669 byl majitelem mlýna Jakub Kakuše s ženou Juliánou a v roce 1674 přešel mlýn do vlastnictví Jiříka Veselého a jeho ženy Jany.
- V roce 1783 kupuje mlýn do dědičného nájmu Jan Wolf. Mlýn byl prodán za čínži 56 rýnských zlatých pololetně a naturální odvody 4 strychy žita, 5 strychů pšenice a ječmenu měsíčně. Obec si ponechala předkupní právo v případě, že by mlynář chtěl někdy mlýn prodat někomu jinému než svým dědicům.
- Mlynář byl zároveň zavázán k péči o stoku (a její břehy) a dále: „[...] *spravedlivě mlíti, dobrými též pytlíky se zaopatřiti má, aby tudy žádnému škoda se nedělala [...] sám bohabojný a křesťanský život vedouce sobě svěřenou čeládku téhož náboženství chovati bude, cizím pak pobudovačům a lidem darebným přechovávání nedávati. [...]*“
- Kolem roku 1860 přebírá mlýn Vojtěch Bican. K mlýnu přistavěl v roce 1865 stodolu pro hospodářské náčiní (zachován nápis v jižním štítu) a nedaleko mlýna vystavěl o dva roky později boží muka.
- Od roku 1874 vlastnila mlýn rodina Jindrových. V padesátých letech 20. století ji o něj připravil komunistický režim, ale po roce 1989 ho získala opět do svého vlastnictví.

**DALŠÍ
VYUŽITÍ
ZLATÉ STOKY**

MĚSTSKÁ LÁZEŇ

- Městská lázeň bývala na Spolském potoce, do kterého se vlévala Landštejnská strouha, na okraji Svinenského předměstí (dnes část zámecké zahrady) – v první polovině 15. století ji založil zámožný měšťan Mikuláš Lander.
- Po roce 1570, kdy došlo k přeložení toku Zlaté stoky Jakubem Krčínem k východním hradbám města, byla lázeň přestěhována. Nové prostory získala v Růžové ulici (dnes Rožmberská) čp. 30.
- Vystřídalo se několik majitelů, v roce 1679 převzal lázeň Martin Sabaček. Představitelé města s ním nebyli spokojeni, a nabídli proto její odprodej lázeňníkovi z Netolic. Lázeň nakonec prodána nebyla, ale docházelo k jejímu postupnému úpadku.
- Od roku 1784 v místě působil již jen felčar Josef Frágnér a lázeň zanikla.
- Až v roce 1861 získal Václav Horák, správce schwarzenberského panství, od knížete povolení k zřízení nových čistících lázní na Zlaté stoce. Vybráno bylo místo za hradbami města u Kollerovského mlýna (vedle dnešních Bertiných lázní). Stavba byla realizována od 3. do 15. června 1861 a náklady na ni činily 32 zlatých a 41 krejcarů.

- V blízkosti těchto lázní otevírá v květnu roku 1883 slatinné lázně pan Václav Huček (dnešní Bertiny lázně).

PIVOVARY NA ZLATÉ STOCE

TŘEBOŇ

Klášteří pivovar

- V provozu byl v letech 1367–1787 a nacházel se v areálu augustiniánského kláštera v Třeboni.
- Voda pro vaření byla přivedena do klášterní studny dřevěným vodovodem od Opatovického mlýna, kde se také mlel slad k vaření jednotlivých věrek.

Měšťanský pivovar

- V provozu byl v letech 1505–1922 (od roku 1566 v nové budově).
- Býval v centru města v zadním traktu radnice – dnes Beseda a divadlo J. K. Tyla.
- Vodu odebíral původně z městské kašny na náměstí, která ji čerpala ze Zlaté stoky.

- Později byl připojen na vodovod, přivádějící vodu z Mlýnské stoky (odbočka Zlaté stoky) do města.

Panský (knižecí) pivovar

- V provozu je od roku 1379 až dodnes.
- Původní pivovar byl přímo v třeboňském hradu – později zámku.
- Napojený byl na vodu ze Spolského potoka, poté na Zlatou stoku. O napojení zámku a pivovaru na vodovod ze Zlaté stoky se píše již ve smlouvách třeboňského panství s magistrátem a klášteřem z roku 1688.
- Koncem 17. století výrobní proces zatěžoval zámecké okolí (kouř a pach z vaření piva, logistické problémy), proto se přistoupilo ke stavbě nových budov pivovaru v prostorech původního opevnovacího příkopu města, které byly dokončeny v letech 1706–1712.
- Pivovar byl vystavěn záměrně u Zlaté stoky, ze které odebíral přímo vodu k vaření piva (až do počátku 20. století) a později odtud čerpal vodu k umývání lahví (do konce 20. století).
- Voda ze Zlaté stoky byla na počátku 20. století nahrazena vodou ze studny na ostrově na rybníce Svět a artézskými studnami.

- Složením byla voda dobrá, ale nevyhovovala bakteriologicky. Řasy se zachycovaly na stěnách nádob v pivovaru, hynuly, zahnívaly a kazily tím pivo.

- Ještě ve druhé polovině 20. století se používala voda ze stoky v chladících kárnálech rozvedených pivovarem.

- Do pivovaru se do třicátých let 20. století plavilo palivové dřevo po Zlaté stoce pro topení pod kotly při vaření piva, jinak se topilo i borkami (brikety z rašeliny).

LOMNICE NAD LUŽNICÍ

Panský pivovar

- V provozu byl v letech 1560–1895 a nacházel se na jihozápadním okraji města při Zlaté stoce.
- Součástí areálu byl i mlýn postavený na stoce, který mlet sladový šrot a poháněl čerpadlo na vodu ze stoky.
- Voda ze stoky se stala jeho zkázou, postupně docházelo ke zvýšené intenzifikaci chovu ryb a hnojení rybníků, vypouštěná voda byla nekvalitní a lomnické pivo začalo být cítit rybinou a bahnem.

Pohled na Bertiny lázně u Zlaté stoky. (SOKa Jindřichův Hradec, Sběrka pohlednic, sign. 51/51, inv. č. 51, z roku 1890–1910)

Knížecí pivovar v Třeboní. (SOKa Jindřichův Hradec, Sběrka pohlednic, sign. 7/7, inv. č. 7, z roku 1850–1900, výřez)

Část Zlaté stoky pod pivovarem v Třeboní. V pravé části je možné vidět filtr, přes který se odebírala voda ze stoky do pivovaru. Kolem roku 1890. (Fotografie z Alba fotografií města Třeboně, z pozůstalosti Jana Valíše zapůjčila rodina Pumprova)

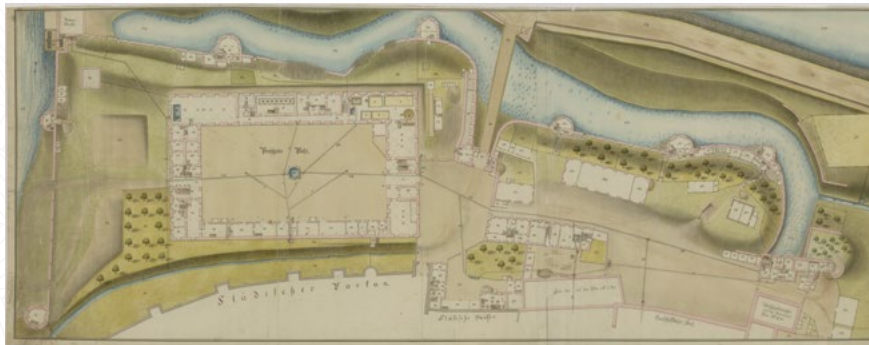
Vodní příkop v zámecké zahradě v Třeboní. (SOKa Jindřichův Hradec, Sběrka pohlednic, sign. 59/59, inv. č. 59, z roku 1900–1945)

Ještě počátkem 20. století se bělilo vlhké prádlo na trávníku v okolí Zlaté stoky za pomoci slunečního záření a vody. (SOkA Jindřichův Hradec, Sběrka pohlednic, sign. 56/56, inv. č. 56, z roku 1921)

Vlakové nádraží a zastávka na dobové pohlednici. (SOkA Jindřichův Hradec, Sběrka pohlednic, sign. 136/136, inv. č. 136, z roku 1914, redicee 1995–2000)

Vodní příkop před hradbami města Třeboň. (SOA Třeboň, Vs Třeboň, Mapy a plány, sign. IC B No 3a, inv. č. 1643, z roku 1805)

VODOVOD

Lomnice nad Lužnicí

- Přibližně v roce 1520 přistoupilo město Lomnice nad Lužnicí k zásobování vodou ze Zlaté stoky.
- Podle městských účtů ze sklonku 16. století docházelo k pravidelné údržbě vodovodu, byly nakupovány nebozezy a platilo se hamerníkovi za výrobu vodovodních trub. *„Za nový velký nebozez k vrtání trub, po kterých se voda do města vede 4 kopy grošů 33 peněz [...] Hamerníkovi od trub, kterými se voda do města vede 6 kop.“*
- V dotazníku Státního zdravotního ústavu v Praze uvádí vedení obce, že nemá vodovod s pitnou vodou, ale v části obce je zřízen vodovod s užitkovou vodou, která je odebírána ze Zlaté stoky.
- Totéž se potvrzuje ještě v roce 1964, kdy uděluje Státní rybářství povolení k odběru vody pro městský vodovod.

Třeboň

- V roce 1603 vydává Petr Vok z Rožmberka příkaz k vyměřování vodovodu od Zlaté stoky nad sádkami u Opatovic. V měření se pokračovalo skrz oboru k mostu a Svinenskou branou až do třeboňského zámku, k pivovaru a do kuchyní.
- Vodák pro třeboňský vodovod vyvrtával trouby jednotné délky, a to 384 cm. Vyvrtání 608 trub mohlo trvat přibližně sto dní, pokud opravdu zvládal vyvrtávat s pomocníky šest trub za den.
- Nakonec položil od stoky až k dolnímu zámku přes dva kilometry dlouhý vodovod.
- Počátkem 20. století již byla velká potřeba čisté pitné vody, a tak byl firmou První moravská továrna na vodu Antonína Kunze zpracován projekt na zásobování města vodu ve třech variantách – první počítala se zakoupením Příkopského mlýna, kde by byla zřízena čistírna vody ze Zlaté stoky a ta čerpána do města. Druhá plánovala zřízení pískových filtrů Na Kopečku, přes které by šla voda samospádem směrem k městu, a poslední varianta počítala s vodou z artézských studní.
- Voda k pitným účelům se pro město Třeboň odebírala z Mlýnské stoky dřevěným vodovodem z Kopečka až do výstavby nové vodárny s artézskou studní v letech 1909–1910.
- Již v následujícím roce, kdy bylo ukončeno odebírání vody ze Zlaté stoky, se nevyskytl žádný případ břišního tyfu (původně 30–70 případů ročně).

OPEVNĚNÍ MĚSTA TŘEBONĚ

- K největšímu opevnování města a přestavbám došlo v letech 1525–1526.
- Selská povstání v německých zemích a turecké nebezpečí v Uhrách vedly k potřebě důkladné fortifikace.
- Výstavbou byl pověřen Štěpánek Netolický, který v první fázi přivedl k městu vodu pomocí Zlaté stoky z Opatovického rybníka – ten měl napájet vodní příkopy kolem města.
- Na jihu města vzniklo mohutné předsunuté opevnění o dvou liniích a dvou příkopech.
- Kámen byl těžen v dvou lomech – poblíž Žiře (Žár v panství Nové Hradý) a v Dunajovické hoře.
- Celkem se stavby účastnilo cca 900 lidí (83–96 % z jižních Čech), pouze 1/5 byla z Třeboně.
- Nejvíce zastoupeni byli dělníci, tesaři, zedníci, přidavači, lamači a rumaři.
- Hlavní stavební práce trvaly pouze devět měsíců díky dokonalé předpřípravě.

- Opevnění bylo postupně rozebíráno obyvateli města v 18. a 19. století.
- Vodní příkop – Zlatá stoka – zůstala dochována do dnešní doby pouze na východní straně města. Na té západní začala sloužit hlavně jako stoka odpadní, a proto byla v šedesátých letech 20. století zatrubněna a je ukryta pod trávníky zámecké zahrady a městského parku.

ZÁVLAHY LUK

- Roku 1665 rozhodl Jan Adolf I. ze Schwarzenbergu o odvodnění Mokřých luk, čemuž předcházelo postupné vybudování systému odvodňovacích stok v zámeckém polesí a polesí Barbora.
- V suchých letech v 18. století tyto odvodňovací stoky sloužily zároveň jako zavlažovací.

BĚLENÍ PRÁDLA

- Co z tehdejšího bělidla zbylo, je dochováno poblíž centra města Třeboně, kde se prádlo pralo ve stoce a posléze se bělilo na přilehlých lukách.

- Podobné bělidlo je nám z archivních map známé i z Lomnice nad Lužnicí, kde bývalo nad schwarzenberským pivovarem.

ODBĚR VODY ŽELEZNICÍ PRO PARNÍ LOKOMOTIVY

- První dochované žádosti Císařského drážního ředitelství v Praze o povolení užívání vody ze Zlaté stoky na třeboňském vlakovém nádraží k plnění parních kotlů lokomotiv pocházejí z let 1898 a 1902. Pro odběr bylo stanoveno minimum 73 m³ a maximum 150 m³ za 24 hodin.

ELEKTRIFIKACE POMOCÍ VODNÍ SÍLY ZLATÉ STOKY

- První dochované plány na elektrifikaci města Třeboně pocházejí z roku 1896. Zhruba

v této době se začalo uvažovat o zřízení elektrárny na jednom z mlýnů ve městě.

- V roce 1902, kdy město Třeboň uvažovalo o zřízení nové vodárny a zakoupení Příkopského mlýna, zvažovalo také zřízení parního stroje na Zlaté stoce, který by vyráběl elektřinu pro osvětlení města.
- Plány přerušila první světová válka. Po jejím skončení došlo k dohodě se správou panství o připojení města na nově budovanou vodní elektrárnu pod hrází rybníka Rožmberk, s možností záložního zdroje z parní pily v Třeboni na Zlaté stoce.

SOKOLSKÉ CVIČIŠTĚ

- V roce 1927 je ve výčtu odběratelů vody ze Zlaté stoky uvedena Tělovýchovná jednota Sokol v Třeboni, která odebírá elektrickým čerpadlem vodu pro sprchy.
- V padesátých letech 20. století bylo na sokolském cvičišti zřízeno kluziště, které rovněž využívalo vodu ze Zlaté stoky.
- Bylo zrušeno v roce 2009.

**PLAVENÍ
DŘEVA
A PARNÍ PILA
V TŘEBONI**

PLAVENÍ DŘEVA

- K plavení dřeva jako nejlevnějšího způsobu dopravy se využíval už před rokem 1367 Landštejnský kanál. K prodloužení plavby dřeva k městu došlo po dokončení Zlaté stoky.
- Jednalo se tenkrát o zřízení velkého překladiště palivového dříví, později zvaného Dřevnice, kde má dnes sklady materiálu stavební podnik státních lesů.
- Polena těžena v zimě v zámeckém poleší a v polesí Barbora byla na jaře stahována k Zlaté stoce.
- Dřevo se plavilo volně až k silnici na Branou, poblíž Opatovického mlýna, kde se háky přehazovalo do propustí pod silnicí.
- Odtud se dříví dostalo asi 100 metrů dlouhým dřevěným korytem zpět do Zlaté stoky. Po ní se pak plavilo až k městu k Dřevnici.
- Tady bývala stoka po čas plavení vždy přehrazena dřevěným brlením a dělníci z ní vyhazovali polena háky na levý břeh. Odtud pak bylo dříví přeloženo do Dřevnice a skládáno do dlouhých hranic.
- Poslední plavba proběhla v roce 1937.

PARNÍ PILA

- Byla založena roku 1867 Janem Adolfem ze Schwarzenbergu u Zlaté stoky naproti dnešním sádkám pod hrázemi Opatovického a Světského rybníka.
- Měla sloužit k výrobě řeziva pro potřebu knížecích režijních odvětví a pro domácí spotřebu.
- Dřevo se posílalo železnicí do Prahy, odkud se plavilo loděmi na prodej do Německa. Část produkce odebírali truhláři z Ledenic a Lišova (výroba nábytku). Jinak odebírali České Budějovice, Plzeň i Brno.
- Po převzetí podniku státem v roce 1924 se uvažovalo o ukončení provozu u Zlaté stoky a přesunu k železniční vlečce.
- Pila ukončila provoz v roce 1960.

Parní pila v Třeboní v roce 1893, než byla o dva roky později znovu vystavena. (SOA Třeboň, Ředitelství státních lesů a statků v Třeboní, karton 326, inv. č. 426, Pamětní kniha o pile, 1929)

**MLÝNY
NA ZLATÉ
STOCE**

OPATOVICKÝ MLÝN

Třeboň, čp. 237

Opatovický mlýn. (SOKA Jindřichův Hradec,
Sbírka pohlednic, sign. 124/124, inv. č. 124,
z let 1900–1910)

PŘÍKOPSKÝ MLÝN

Další názvy: Zelenkův, Cipryňův
Třeboň, čp. 222

Příkopský mlýn. (SOKA Jindřichův Hradec,
Sbírka pohlednic, sign. 89/89, inv. č. 89,
z let 1890–1910)

ZÁBLATSKÝ MLÝN

Záblatí, čp. 24

PODHRÁZSKÝ MLÝN

Další názvy: Oslovský, Veselský, Horusický
Horusice, čp. 41

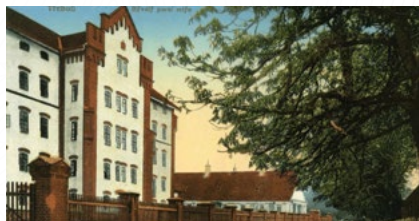
MLÝN U CHRTŮ

Další název: Ponědražský
Ponědražka, čp. 11

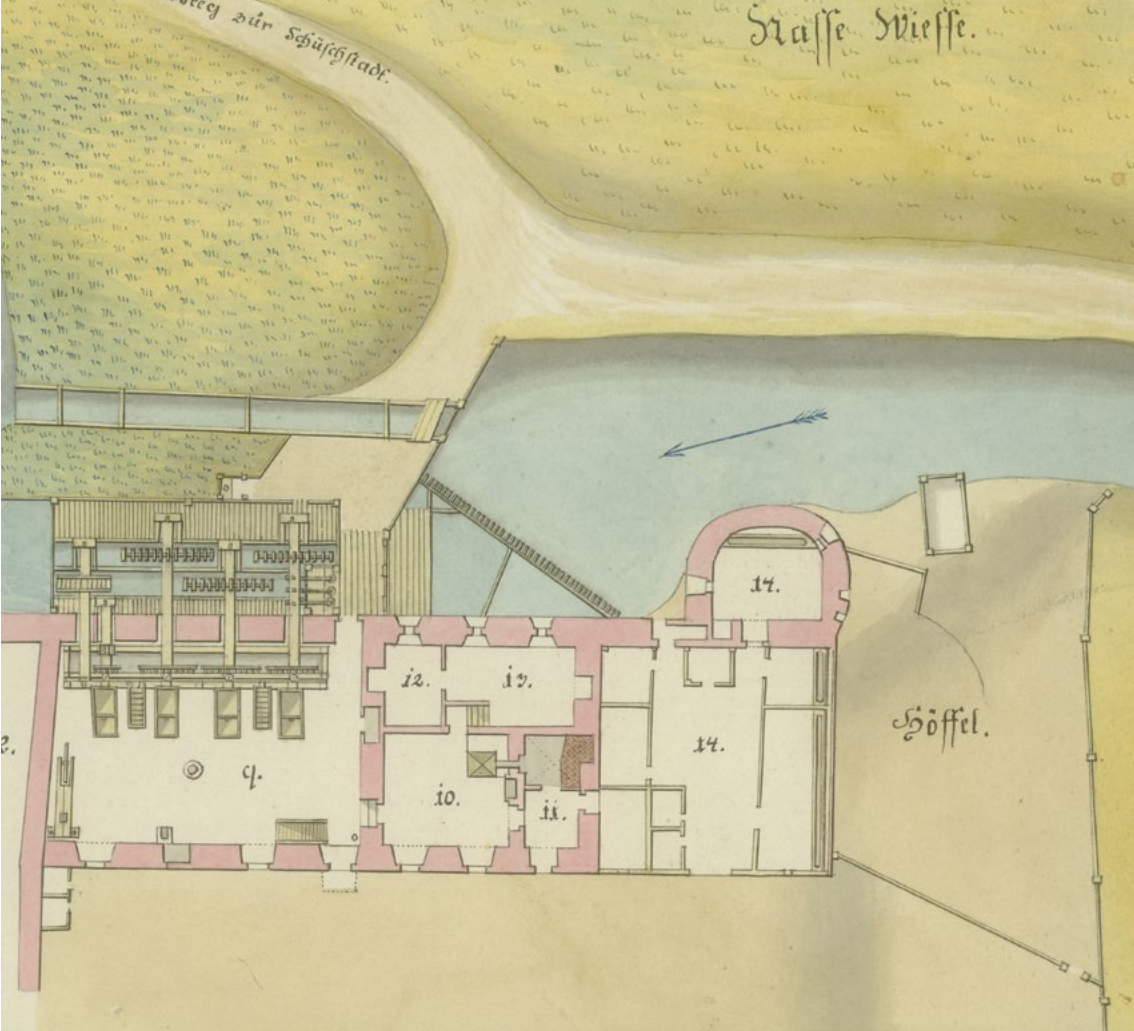

PARNÍ MLÝN

Třeboň, Novohradská 261

Bývalý parní mlýn v Třeboni. (SOKA Jindřichův Hradec, Sběrka pohlednic, sign. 9/9, inv. č. 9, z roku 1910)

Půdorys Příkopského mlýna s kanálem pro plavení dřeva kolem mlýnského náhonu (SOA Třeboň, Vs Třeboň, Mapy a plány, sign. IC 6B No 14, inv. č. 2042, z roku 1805, výřez)

**ZLATÁ STOKA
V 17.-19.
STOLETÍ**

ČIŠTĚNÍ A ÚDRŽBA ZLATÉ STOKY

- Periodické čištění a opravy zajišťovala správa panství buď svým rybním personálem, nebo robotní prací poddaných.
- Na stoku platila robotní povinnost až do roku 1848, kdy došlo k jejímu zrušení.
- Z dokumentů také vyplývá, že část oprav Zlaté stoky prováděli i obce a jednotliví majitelé nemovitostí se stokou sousedící.
- O přesných povinnostech čistit Zlatou stoku víme díky výsledkům sporů, které se o čištění vedly. Například 5. července 1811 se magistrát města Třeboně dohodl s knížecím panstvím na následujícím: Obec třeboňská bude udržovat oba břehy stoky od mostu u Jindřichohradecké brány k tzv. Splávku (dnes kousek za restaurací Adéla Bertiných lázní) s podmínkou, že knížecí panství bude k tomu poskytovat zdarma potřebné stavební dříví i s dopravou až na místo potřeby a bude udržovat lávku u úřednických deputátních zahrad (dnes lávka u Bertiných lázní u Tyršova stadionu).
- Takto se stoka udržovala až do roku 1840. Tehdy se utopil jistý třeboňský občan patrně cestou z hostince (na rohu Bertiných

lázní), když spadl z neudržované lávky v tomto místě do vody. Krajský úřad tehdy vyzval knížecí panství k opravě lávky. To však žádalo, ať lávku opraví město, které se má starat o bezpečnost občanů. Rozhořel se tedy spor o platnost ujednání z roku 1811. Knížecí správa chtěla větší spoluúčast obce a majitelů sousedících pozemků na opravách.

- K prvním opravám kamenným tarasem dochází v roce 1859. Tento způsob oprav je pro panství výhodnější, protože má jednorázovou výlohu na kámen a udržování je již v rukou majitele.
- Z archivních map vyplývá, že primitivním opravováním břehů stoky podél města docházelo k postupnému zužování koryta stoky, což způsobovalo rychlejší proudění vody v místě, a tím docházelo k rychlejší destrukci břehů.
- V jarních měsících roku 1890 přichází velká povodeň, která zasáhne i samotnou Zlatou stoku.

Opravy se prováděly tak, že se do vody zatloukly kůly, proplety se proutím nebo chvojnám a prostora mezi tímto „plůtkem“ a břehem se vyplnila hlínou a upěchovala.

ZLATÁ STOKA VE 20. STOLETÍ

- Několika zákonnými nařízeními z let 1919–1920 proběhla první pozemková reforma. Majitelé Zlaté stoky tak přestávají být po více než 250 letech Schwarzenbergové a stoka přechází do vlastnictví státu.

- V roce 1925 přejímá správu toku ředitelství Státních lesů a statků.

- Po druhé světové válce jsou postupně modernizována a opravována různá vodohospodářská díla na stoce, v roce 1952 vzniká Státní rybářství Třeboň, na které přechází správa toku Zlaté stoky.

- S rozvojem města Třeboně dochází v padesátých a šedesátých letech k úpravám břehů, jak se dočítáme v kronice města Třeboň.

- V dalších letech dochází na některých místech k narovnání a přeložení toku – například v roce 1967 došlo k narovnání koryta stoky v obci Majdalena, protože větší průtok vody ohrožoval železniční trať. K dalšímu narovnání toku došlo mezi obcemi Ponědražka a Ponědraž, což vyplývá z katastrálních map.

- Pravidelné čištění celé stoky neprobíhá již každé 2–3 roky. Čistí se potřebné úseky v rozmezí 12–20 let.

Zlatá stoka v Majdaleně

- Se vzrůstajícím průmyslem v okolí Zlaté stoky bylo potřeba zvýšeného odběru vody k hospodářským účelům a hlavně jsou do stoky ve větší míře vypouštěny i odpadní vody. Stoka se v šedesátých až osmdesátých letech stává spíše stokou odpadní. Tomu se rybářství vždy snažilo zabránit, protože kvůli zhoršené kvalitě vody se snižuje produkce ryb.

- V roce 1977 je Třeboňsko vyhlášeno biosférickou rezervací UNESCO a v roce 1979 Chráněnou krajinnou oblastí. Zlatá stoka v celé své délce leží v tomto chráněném území a vztahují se na ni zvláštní předpisy o ochraně přírody.

- V polovině devadesátých let dochází k velkému čištění v té době značně zanedbané Zlaté stoky.

- Je také dořešen problém s vyústěním domovních i průmyslových odpadů do Zlaté stoky a kvalita vody se začíná rychle zlepšovat.

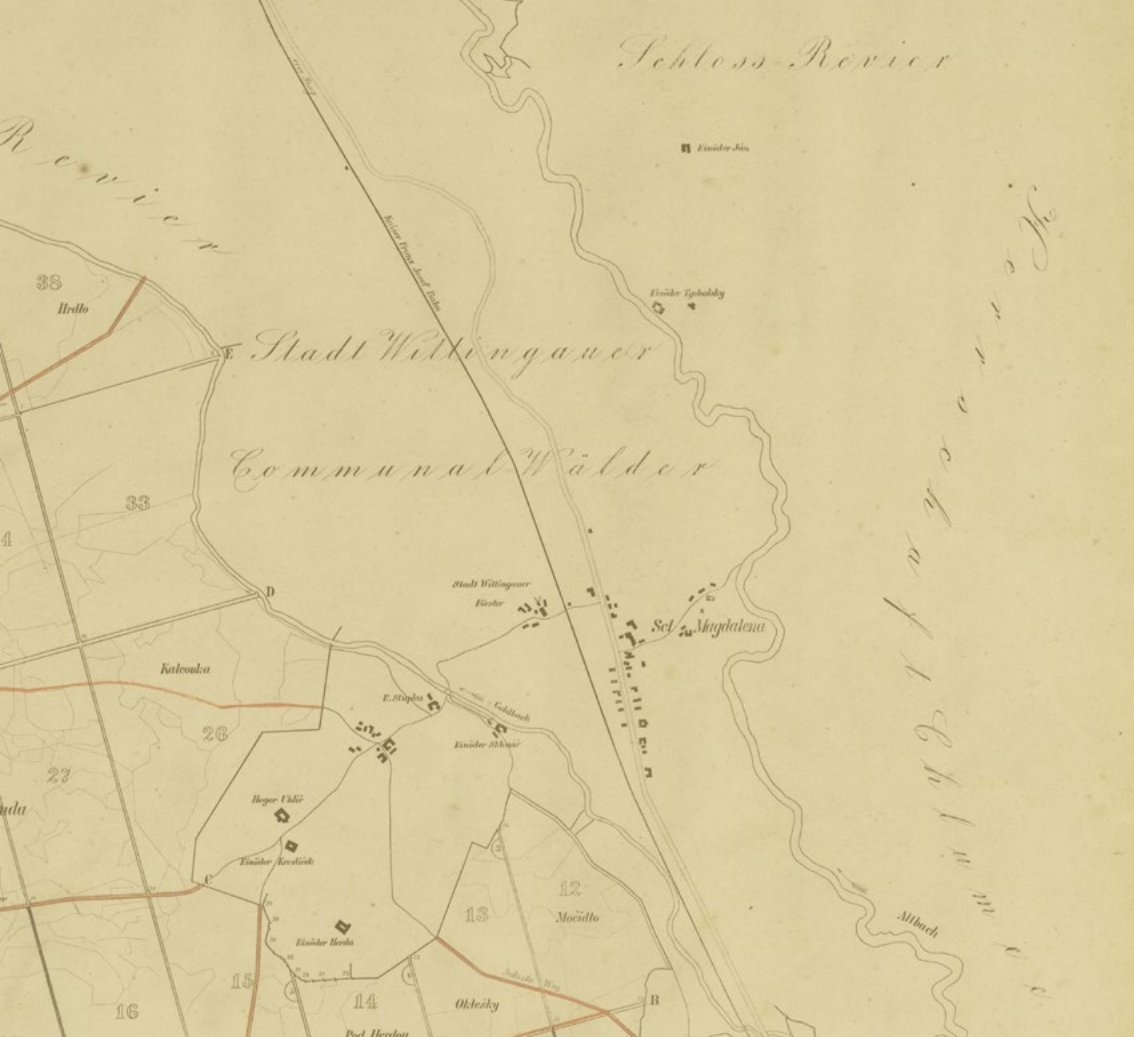
SOUČASNOST

- Hlavní a téměř jedinou funkcí zůstává funkce v rybničním hospodářství. V průběhu minulého století dochází k postupnému zániku mlýnů, ukončení plavení dřeva, odebírání vody pro vodovody atd.

- V roce 2002 stoku postihly ničivé povodně, stejně jako velkou část České republiky.
- Po této povodni byl vybudován nový bezpečnostní přeliv z rybníka Svět, který má odvádět vodu do Zlaté stoky.
- Téhož roku 1. srpna byla Zlatá stoka zapísána v souboru Rožmberská rybniční soustava nařízením vlády č. 337/2007 Sb. jako národní kulturní památka.

Louka, po které před regulací v roce 1967 protékala v Majdaleně Zlatá stoka

Původní koryto Zlaté stoky vedoucí těsně kolem železnice v Majdaleně před regulaci toku.
 (SOA Třeboň, Vs Třeboň, Mapy a plány, sign. IC C No 150a, inv. č. 954, z roku 1900)

Texty vycházejí z archiválií Státního oblastního archivu v Třeboni a následující literatury:

Anna Kubíková (ed.), Rožmberské kroniky. Krátký a summovní výtah od Václava Březana, České Budějovice 2005.

Renata Nováková, Mlýny na Zlaté stoce, Praha 2012.

Josef Šusta, Pět století rybničního hospodářství v Třeboni: příspěvek k dějinám chovu ryb se zvláštním zřetelem na přítomnost, Třeboň 1995 (první vydání 1889).

Jiří Vojnar, Lomnické pověsti, Blatná 1948.

Autoři textů:

Augustin Kotil a Zdenka Kociánová

Vydal Dům Štěpánka Netolického ke stálé expozici a výstavě Příběh Zlaté stoky – 500 let jedinečného díla Štěpánka Netolického

Autoři výstavní koncepce | **Augustin Kotil, Lucie Kukačková**

Kurátor | **Augustin Kotil**

Koordinátorka projektu | **Lucie Kukačková**

Grafické řešení | **Miroslav Adamec**

Fotografie | **Miroslav Adamec, Michal Pech, Augustin Kotil, Marek Poláček**

Animace | **Jana Kacko**

Návrh a výroba 3D exponátů | **Jakub Hladký**

Grafické zpracování edukačních panelů pro děti a puzzle | **Helena Gráfová**

Partneři výstavy | **Státní oblastní archiv v Třeboni, Rybářství Třeboň Hld. a.s.**

Tisk | **Westprint.cz, Eintopf s.r.o.**

Zvláštní poděkování | **Laděna Plucarová, Michal Morawetz, Zdeňka Kociánová, Alena Kabelová, Anna Fišerová, Veronika Rajsiglová, Jan Lebeda, Jan Hůda, Zdeněk Eisert, Libuše Kotilová, František Hrubec, Miroslav Hátle, Marie Filsaková, Olina Pumprová, Eva Svobodová, Miroslav Hule, Hugo Roldán (Povodí Vltavy s.p.), David Paštyka (Lesy České republiky s.p.), Správa státního zámku Třeboň, Otta Kovařík, Martin Navrátil, Marek Poláček, Jan Outlý, Jakub Hladký, Jana Kacko, Helena Gráfová, Bohumil Čihák, Libor Sekot**

Technická realizace | **Město Třeboň, Dům Štěpánka Netolického**

*Partie u Zlaté stoky za dnešními Bertinými lázněmi – opravený břeh pomocí prken, kolem roku 1890.
(Fotografie z Alba fotografií města Třeboně, z pozůstalosti Jana Vališe zapůjčila rodina Pumprova)*

